

Aan de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :
Datum : 31 januari 2018

Ref. : H.W.M. Wouters
Tel. : 073-6159770
Fax :
E-mail : e.wouters@s-hertogenbosch.nl

Onderwerp : Aanbieding Jaarverslag 2017 Rekenkamercommissie

Geachte raad,

Met genoegen biedt de rekenkamercommissie u hierbij haar jaarverslag over 2017 ter lezing aan. De commissie heeft het jaarverslag op 29 januari 2018 vastgesteld.

De Gemeentewet en verordening schrijven voor dat de Rekenkamercommissie jaarlijks voor 1 april een afschrift van haar jaarverslag aanbiedt aan uw raad en het college. Wij zijn graag bereid om het jaarverslag desgewenst toe te lichten.

De Rekenkamercommissie kijkt terug op een vruchtbare en plezierige samenwerking met de gemeenteraad in 2017 en hoopt dit in 2018 – ook met de nieuwe gemeenteraad - te kunnen voortzetten.

Met vriendelijke groet,
Namens de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch,

Dr. ir. G.B.C. Backus, voorzitter

Jaarverslag 2017

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch, 29 januari 2018

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	3
2.	Jaarverslag 2017	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Wat wilde de Rekenkamercommissie bereiken?	5
2.3	Wat heeft de Rekenkamercommissie hier voor gedaan en wat heeft dit opgeleverd?.....	5
2.3.1	Onderzoek Passend Onderwijs.....	5
2.3.2	Onderzoek Ondersteuning gemeenteraad bij besluitvorming Theater aan de Parade	9
2.3.3	Onderzoek Voorbereiding Invoering Omgevingswet.....	10
2.3.4	Onderzoek Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor.....	11
2.4	Overige ontwikkelingen en werkzaamheden in 2017	13
2.5	Wat heeft dat gekost?	14
2.6	Vooruitblik op 2018.....	15

Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch

Dr. ir. G.B.C. Backus, voorzitter
Mevr. drs. Y.J. Bouwman-Bakker
Mevr. drs. W.M.G.F. van Pinxteren RA
Drs. P.W.M. de Gouw
Dr. E.A.M.J. Verkaar
Mevr. drs. J. Hendrickx
Mevr. J.J.M. Lensen-Van den Wildenberg
Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

Tel: 073-615 9770
Mail: rekenkamer@s-hertogenbosch.nl
Web: www.s-hertogenbosch.nl/rekenkamer

1. Samenvatting

De Rekenkamercommissie wil met haar onderzoek een bijdrage leveren aan verbeteren van de kwaliteit van het door de gemeente gevoerde bestuur en beleid. De Rekenkamercommissie heeft als doel de controlerende en kaderstellende rol van de raad te versterken.

De volgende onderzoeken zijn in 2017 afgerond dan wel in uitvoering genomen:

- 1 Onderzoek Passend Onderwijs 's-Hertogenbosch;
- 2 Onderzoek Ondersteuning besluitvorming gemeenteraad Theater aan de Parade (fase 1);
- 3 Onderzoek Voorbereiding invoering Omgevingswet (samen met Rekenkamer(commissie)s van Tilburg, Breda, Eindhoven en Oss);
- 4 Onderzoek Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor.

Het onderzoek Passend Onderwijs is in raadscommissie en raad besproken. De aanbevelingen zijn unaniem overgenomen. Het college stemde grotendeels in met de aanbevelingen en heeft de raad later in 2017 via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de stand van zaken m.b.t de uitvoering. Voor het Theater aan de Parade heeft de commissie - aan de hand van onze eerder uitgebrachte checklist – het raadsvoorstel over het alternatieve plan van het college onderzocht op eventuele 'witte vlekken' in de informatie richting raad. In 2017 zijn ook de onderzoeken Invoering Omgevingswet en Risicocommunicatie goederenvervoer per spoor grotendeels afgerond.

2018 wordt een jaar met veel veranderingen voor de Rekenkamercommissie. In maart 2018 loopt de benoemingstermijn van de huidige voorzitter Gé Backus af. De nieuwe voorzitter wordt benoemd op 6 maart 2018. De raadsverkiezingen op 21 maart 2018 betekenen ook voor ons een nieuwe start. Wij bereiden een overdrachtsdocument voor de nieuwe gemeenteraad voor. En wij nemen deel aan het inwerkprogramma van de nieuwe raad. In april 2018 zal de Rekenkamercommissie een nieuw onderzoeksprogramma opstellen; na gesprekken met alle (nieuwe) raadsfracties.

De Rekenkamercommissie rondt binnenkort twee onderzoeken af en stuurt deze naar de gemeenteraad: voorbereiding invoering Omgevingswet (samen met andere rekenkamers) en Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor. Daarnaast werken wij in 2018 aan een onderzoek naar de Privacy en informatiebeveiliging. In 2018 gaat een nieuwe website van de Rekenkamercommissie online.

De Rekenkamercommissie kijkt terug op een vruchtbare en plezierige samenwerking met de gemeenteraad in 2017 en zou dit graag in 2018 met de nieuw gekozen gemeenteraad willen voortzetten.

2. Jaarverslag 2017

2.1 Inleiding

In dit jaarverslag blikt de Rekenkamercommissie terug op het jaar 2017. De Gemeentewet schrijft voor dat jaarlijks vóór 1 april een jaarverslag wordt opgesteld en toegezonden aan de raad. Maar los van deze formele reden, wil de commissie - als verlengstuk van de raad - graag haar bevindingen delen met de raad. De commissie wil graag leren van de ervaringen van het voorbije jaar, om haar werk verder te kunnen verbeteren.

Samenstelling

De Rekenkamercommissie bestond in 2017 uit de volgende leden:

Dr. ir. G.B.C. Backus, extern lid (voorzitter)

Mevr. drs. W.M.G.F. van Pinxteren RA, extern lid

Mevr. drs. Y.J. Bouwman-Bakker, extern lid

Drs. P.W.M. de Gouw, extern lid

Dr. E.A.M.J. Verkaar, extern lid

Mevr. drs. J. Hendrickx, lid vanuit de gemeenteraad

Mevr. J.J.M. Lensen-Van den Wildenberg, lid vanuit de gemeenteraad

Drs. H.W.M. Wouters, secretaris

De Rekenkamercommissie is het afgelopen jaar zeven keer voltallig bijeen geweest. Daarnaast zijn er bijeenkomsten geweest van subgroepen uit de commissie, voor de begeleiding van de onderzoeken.

In het jaar 2017 hebben wij aan vier onderzoeken gewerkt. In 2017 is tijdens de onderzoeken en bij de behandeling van de rapportages relatief veel contact geweest met raadscommissies en gemeenteraad. Met het Presidium is overlegd over organisatorische en planningszaken.

De Rekenkamercommissie heeft ook in 2017 gewerkt met aandachtsgebieden voor de externe leden. De leden wonen regelmatig vergaderingen van 'hun' raadscommissie en de raad bij.

Kwaliteitszorg

De Rekenkamercommissie besteedt veel aandacht aan de kwaliteit van haar onderzoeksrapporten en werkwijze. Onze wijze van werken, onderzoeken en rapporteren evalueren wij jaarlijks in een aparte bijeenkomst. Wij spreken dan ook over mogelijke nieuwe werk- en rapportagevormen, de onderzoeksthema's, de doorwerking van onze onderzoeken en onze samenwerking met de gemeenteraad. Deze bijeenkomst vond plaats op 4 december 2017. Ook na afloop van ieder onderzoekstraject kijken wij – samen met de onderzoekers – terug. De leerpunten daaruit nemen wij mee in volgende onderzoeken.

2.2 Wat wilde de Rekenkamercommissie bereiken?

Missie

Volgens de wet heeft de rekenkamercommissie als doel onderzoek uit te voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid zoals dit onder verantwoordelijkheid van raad, college en ambtelijke organisatie tot stand komt.

De Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch startte begin 2005 met haar werkzaamheden. De Rekenkamercommissie van gemeente 's-Hertogenbosch legt in haar onderzoeken het accent op de *maatschappelijke effectiviteit van beleid* en minder op de correcte naleving van de regels waarop onderzoek naar rechtmatigheid is gericht. Dergelijk onderzoek valt in ieder geval voor zover het de financiën aangaat, wat haar betreft onder verantwoordelijkheid van de accountant. De Rekenkamercommissie wil met haar onderzoek uiteindelijk een bijdrage leveren aan vergroten van *de kwaliteit van het door de gemeente gevoerde bestuur en beleid*. De Rekenkamercommissie heeft als doel de controlerende en kaderstellende rol van de raad te versterken. Daarmee staat de commissie ten dienste van de raad. De rol van de gemeenteraad in de uitoefening van zijn controlerende en kaderstellende taak is daarmee een steeds terugkerende invalshoek van het onderzoek.

De Rekenkamercommissie stelt zich dan ook ten doel onderzoek te (laten) verrichten naar de doeltreffendheid van beleid: in hoeverre worden de doelen bereikt als gevolg van de inzet van beleid? In het verlengde hiervan kan *de kaderstellende rol van de raad verder worden verbeterd*: heeft de raad in zijn kaderstelling heldere keuzes gemaakt, een kwalitatief dan wel kwantitatief meetbaar doel gesteld met een daarbij aangegeven tijdsperiode en budget?

Activiteiten in 2017

De volgende projecten zijn in 2017 afgerond dan wel in uitvoering genomen:

- 1 Passend Onderwijs 's-Hertogenbosch.
- 2 Ondersteuning besluitvorming gemeenteraad Theater aan de Parade (fase 1).
- 3 Voorbereiding invoering Omgevingswet (samen met Rekenkamer(commissie)s van Tilburg, Breda, Eindhoven en Oss);
- 4 Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor

2.3 Wat heeft de Rekenkamercommissie hier voor gedaan en wat heeft dit opgeleverd?

2.3.1 Onderzoek Passend Onderwijs

In het Onderzoeksprogramma 2015/2016 was een onderzoek naar een onderwerp binnen het sociale domein opgenomen. Wij kozen voor de rol van de gemeente(raad) in het Passend Onderwijs. Het onderzoeksrapport 'Passend onderwijs - Sterke verbinding en resultaten bieden vertrouwen' is op 23 februari 2017 naar de gemeenteraad gestuurd.

Het onderzoek

Passend onderwijs is een actueel en interessant thema. De voorbereiding en uitvoering van passend onderwijs vindt in netwerkverbanden plaats (Meijerij). De gemeente heeft in de uitvoering van het passend onderwijs geen formele rol, maar is wel sterk betrokken bij aanpalende beleidsterreinen zoals de jeugdzorg. Dit levert interessante vragen op over de precieze deling van verantwoordelijkheden tussen regio en gemeente(n), de vorm en effectiviteit van de gemeentelijke inzet, de stand van zaken binnen de gemeente en de rol en betrokkenheid van de gemeenteraad bij het onderwerp.

Het doel van het onderzoek was inzicht te geven in de toedeling van verantwoordelijkheden en de voorlopige resultaten en voornaamste uitdagingen te benoemen ten aanzien van de gemeentelijke bijdrage aan (de doelstellingen van) passend onderwijs. Hiermee worden de raad handvatten geboden om zijn kaderstellende en controlerende rol op de verbinding tussen gemeentelijke taken en passend onderwijs te versterken.

De centrale onderzoeksvraag voor het onderzoek luidde: 'In hoeverre draagt de gemeente bij aan het stelsel van passend onderwijs en benut zij kansen door adequaat verbinding te leggen met het brede sociaal domein?'

Deze centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in zes deelvragen:

1. Hoe is de verantwoordelijkheid verdeeld ten aanzien van het realiseren van passend onderwijs tussen de gemeente 's-Hertogenbosch, de regio(gemeenten), samenwerkingsverbanden en schoolbesturen?
2. Op welke manier zijn verbindingen gelegd tussen passend onderwijs enerzijds en de onderwijstaken en ambities in het brede sociaal domein van de gemeente anderzijds?
3. Op welke wijze geeft de gemeente vorm aan haar verantwoordelijkheden in relatie tot passend onderwijs, ook in relatie tot haar ambities in het brede sociaal domein en wat is hierin de rolverdeling met partners?
4. In hoeverre is de gemeentelijke bijdrage aan de invoering en uitvoering van passend onderwijs in relatie tot aan onderwijs gerelateerde taken en ambities in het sociaal domein effectief?
5. In hoeverre wordt de gemeenteraad in staat gesteld om beleidskeuzes te maken en invloed uit te oefenen op de gemeentelijke taken in relatie tot passend onderwijs?
6. In hoeverre wordt de gemeenteraad adequaat geïnformeerd over de voortgang en (voorlopige) resultaten van de ontwikkelingen op het gebied van passend onderwijs?

Bevindingen en conclusies

De hoofdconclusie van het onderzoek was: 'Geen verantwoordelijkheid voor – maar wel belangrijke bijdrage aan – passend onderwijs'. De gemeente heeft geen directe wettelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van passend onderwijs. Dit is primair een aangelegenheid van de schoolbesturen die deelnemen in de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. De gemeente levert wel al geruime tijd haar bijdrage aan de realisatie van doelstellingen van (passend) onderwijs. Dit doet zij door een proactieve, responsieve en coöperatieve opstelling op vooral de uitvoering van haar aan onderwijs gerelateerde taken. In toenemende mate dragen zowel gemeente als onderwijs bij aan het realiseren van doelen in het sociaal domein. De gemeente streeft op verschillende terreinen een hoger ambitieniveau na dan

wettelijk voorgeschreven. De voornaamste knelpunten in de aansluiting tussen de gemeente en het onderwijs doen zich voor in de toegang tot – en uitvoering van – de jeugdzorgtaken.

Deze hoofdconclusie wordt geconcretiseerd in de volgende vijf deelconclusies.

1. Gemeente stelt zich ambitieus op in het leggen van verbindingen met (passend) onderwijs. De gemeente manifesteert zich in alle drie de ontwikkelingsfasen van het kind als opvoed-, ontwikkel- en onderwijsgemeente.

2. Onderwijs heeft waardering voor en vertrouwen in uitvoering van aan onderwijs gerelateerde taken.

In de uitvoering van aan onderwijs gerelateerde taken (leerplicht, leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting) zijn gemeente en onderwijs vooruitstrevend in het voorkomen van thuiszitters en onderwijs zo dicht mogelijk bij het kind te organiseren. Vanuit het onderwijs is er groot vertrouwen in de rol van de gemeente bij nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen (zoals de afbouw van het speciaal basisonderwijs) door positieve ervaringen en de grondhouding van de gemeente.

3. Gesignaleerde aandachts- en knelpunten vragen om versterking kaderstellende rol raad. De rekenkamercommissie concludeert dat het ambitieniveau van de gemeente niet gebaseerd is op een onderbouwde, structurele en samenhangende visie van de raad op de aansluiting tussen gemeentelijke taken en passend onderwijs. De eerste resultaten zijn gerealiseerd ondanks een beperkte kaderstelling door de raad. De raad wordt veelal ad hoc en gefragmenteerd geïnformeerd over ontwikkelingen met betrekking tot passend onderwijs. De raad wordt beperkt geconsulteerd en bij besluitvorming nauwelijks keuzeruimte geboden. Dit terwijl gesignaleerde aandachts- en knelpunten vragen om kaderstelling door de raad.

4. De aansluiting van jeugdzorg op passend onderwijs is het belangrijkste knelpunt.

In de aansluiting tussen jeugdzorg en onderwijs is sprake van enkele positieve voorbeelden van elkaars doelen helpen realiseren. Toch doen zich belangrijke knelpunten voor in de toegang tot en de uitvoering van de jeugdzorg, in de aansluiting tussen gemeente en onderwijs. Het regiemodel van de wijkteams leidt tot problemen in de toegankelijkheid en snelheid van de inzet van jeugdzorg.

5. Aanpak van voortijdig schoolverlaters en kwetsbare jongeren relatief succesvol.

Op het grensvlak van de aan onderwijs gerelateerde taak Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (toezicht op het voortijdig schoolverlaten zonder startkwalificatie) en de Participatiewet is de aanpak van voortijdig schoolverlaters en kwetsbare jongeren succesvol. Er is sprake van een afname van het aantal voortijdig schoolverlaters en relatief goede prestaties door de gemeente in de dienstverlening aan niet-uitkerings-gerechtigden en de realisatie van 'nieuw beschutte werkplekken'.

Aanbevelingen

De Rekenkamercommissie stelde de volgende aanbevelingen op voor de gemeenteraad:

1. Maak als raad een onderbouwde, structurele en samenhangende keuze in het ambitieniveau.

De rekenkamercommissie beveelt de raad aan om passend onderwijs nadrukkelijk als vierde decentralisatie te benoemen (naast WMO, Jeugdzorg en Participatie) en als zodanig te betrekken

in de opinie- en besluitvorming. Mede gelet op geconstateerde knelpunten dient de raad onderbouwde en samenhangende keuzes te maken in zijn ambitieniveau ten aanzien van de gemeentelijke bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van passend onderwijs. Om de realisatie van ambities te kunnen monitoren, beveelt de rekenkamercommissie aan om de informatiepositie van de raad te versterken. Daartoe wordt de raad aanbevolen om zich te laten informeren over de uitkomsten van het 'op overeenstemming gericht overleg' ter vaststelling van het gemeentelijk Beleidsplan Jeugd en de Ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden. Aanvullend beveelt de rekenkamercommissie aan dat de raad zich met voortgangsberichten over de 'Ontwikkelagenda Passend onderwijs – Jeugd' laat informeren over de realisatie van ambities.

2. Investeer in het realiseren van meerwaarde regiemodel en verbeteren toegang jeugdzorg. De rekenkamercommissie beveelt de gemeenteraad aan om het college te verzoeken om de beoogde meerwaarde van het regiemodel (mandaat bij wijkteams) aan te tonen: realiseren van "één gezin, één plan, één-regisseur". Dit betekent concreet dat de wijkteams zicht hebben op alle jongeren die in jeugdzorg zijn, met zorgpartners afspraken maken over de aansluiting van zorg- en onderwijsondersteuning en deze jongeren waar nodig begeleiden bij de overgang naar zorgaanbieder.

De raad wordt tevens aanbevolen om het college om een voorstel te vragen hoe het de gesignaleerde knelpunten in de toegang tot jeugdzorg wil oplossen of ten minste beperken.

Indien bovenstaande wordt gerealiseerd, leidt dit naar oordeel van de rekenkamercommissie tot meer draagvlak en acceptatie bij zowel onderwijs- als zorgpartners voor mogelijke blijvende neveneffecten van de organisatie en uitvoering van de jeugdzorg binnen het gekozen regiemodel.

Besluitvorming over het onderzoek

Het college gaf in zijn reactie op het rapport aan dat het waardering heeft voor het rapport. Het college neemt het merendeel van onze conclusies en aanbevelingen over en ziet het rapport als een waardevolle aanvulling om zijn gevoerde beleid over de onderwerpen in relatie tot passend onderwijs te continueren en waar nodig aan te scherpen. Specifiek op het gebied van preventief jeugdbeleid, de jeugdwet en de toegang tot ondersteuning en zorg.

De raadscommissie MO sprak op 22 maart 2017 uitgebreid over het onderzoeksrapport en het bijbehorende raadsvoorstel. De commissie debatteerde met de portefeuillehouders over de aanbevelingen. De portefeuillehouders gaven aan dat aan de gesignaleerde knelpunten gewerkt gaat worden en dat het college de raad nader zal informeren over het vervolg. De commissie geleidde het raadsvoorstel als hamerstuk door naar de gemeenteraad. De raad stemde op 3 april 2017 unaniem in met het raadsvoorstel en de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie.

Op 31 oktober 2017 stuurde het college een raadsinformatiebrief naar de gemeenteraad, met daarin de 'Eerste opvolging aanbevelingen uit Rekenkamerrapport Passend onderwijs'.

Het college gaf aan dat er stappen zijn gezet om de beide beleidsterreinen, onderwijs en jeugdhulp, dichterbij elkaar te brengen en beleidskeuzes te verhelderen en te prioriteren. In de raadsbijeenkomst Informeren en Ontmoeten op 20 november 2017 lichtten de beide Samenwerkingsverbanden PO en VO de stand van zaken toe aan de hand van een aantal

praktijkvoorbeelden.

2.3.2 Onderzoek Ondersteuning gemeenteraad bij besluitvorming Theater aan de Parade

Het onderzoek

Op 21 september 2016 meldden wij u dat wij een onderzoek zouden uitvoeren waarmee wij de gemeenteraad willen ondersteunen in zijn besluitvorming over het raadsvoorstel 'Kredietverlening nieuwbouw van het Theater aan de Parade'. Het onderzoek zou starten na ontvangst van de betreffende raadsstukken.

De rekenkamercommissie wilde uw raad in stelling brengen, via het identificeren van mogelijke 'witte vlekken', vanuit een onafhankelijke blik. Het gaat daarbij onder meer om de volgende zaken: (1) welke informatie ontbreekt, en wat valt op in de stukken? (2) wat zijn zekere factoren, wat is nog onzeker? (3) wat zijn de risico's en hoe worden die beheerst?

Checklist

Eind 2016 startten wij met het onderzoek. Wij spraken met deskundigen en bestudeerden andere (rekenkamer)onderzoeken naar de bouw van theaters. De Rekenkamercommissie stelde een checklist op die zij u op 26 januari 2017 toestuurd. De checklist benoemt belangrijke aspecten waarover afspraken moeten worden gemaakt en waarover het college inzicht moet geven en verantwoording moet afleggen. De checklist zou door ons als leidraad worden gebruikt voor het bestuderen van het raadsvoorstel 'Kredietverlening nieuwbouw Theater aan de Parade'. Op 13 maart 2017 lichtten wij de checklist en het onderzoek toe tijdens de bijeenkomst Informeren en Ontmoeten.

Alternatief plan nieuwbouw en gevolgen voor rekenkameronderzoek

Op 29 maart 2017 schreef het college aan de raad dat het meer tijd nodig had. Dit naar aanleiding van de uitkomst van de aanbestedingsprocedure. Op 24 mei 2017 ontvingen wij het raadsvoorstel met daarin een alternatief plan. Hiermee kwam ook het rekenkameronderzoek in een ander daglicht te staan: de kredietverlening voor de nieuwbouw komt pas medio 2018 aan de orde. Onze ondersteuning van de gemeenteraad in zijn besluitvormende rol ten aanzien van de kredietverlening zou daarmee ook een jaar opschuiven. De opties voor de Rekenkamercommissie waren: ofwel het geplande onderzoek een jaar uitstellen tot medio 2018, ofwel nu (ook) een tussenstap inbouwen.

Tussenstap onderzoek: ondersteuning kaderstellende rol gemeenteraad

Zoals wij in onze brief van 21 september 2016 meldden, is ons doel om "uw raad te ondersteunen in de kaderstellende en controlerende rol, gegeven het grote financiële en maatschappelijke belang van het te nemen besluit." Wij schreven ook: "de rekenkamercommissie wil de raad in stelling brengen via het identificeren van witte vlekken in de informatievoorziening, vanuit een onafhankelijke blik".

Met het besluit dat de raad op 12 juli 2017 zou nemen, stelt de raad kaders voor de nieuwbouw van het Theater aan de Parade. De Rekenkamercommissie koos ervoor de raad ook in die fase al te ondersteunen.

Op 6 juni 2017 stuurden wij een brief met bijlage naar de raad. Daarin gaven wij puntsgewijs onze bevindingen weer over de gepresenteerde informatie in het raadsvoorstel. Kort gezegd vond de Rekenkamercommissie nog onduidelijk hoe het alternatieve plan de culturele ambities van de stad vervult, welk Programma van Eisen hierbij wordt opgesteld en in welke mate de exploitatie past binnen de gemeentelijke begroting. Wel is duidelijk dat het financieel investeringskader in de uitwerking van de plannen leidend zal zijn, waarbij het ontwerp van het nieuwe theater en de financiële doorrekening ervan bij voortduring moeten worden afgestemd.

Rol gemeenteraad bij uitwerking alternatief nieuwbouwplan

Het college stuurde op 28 september 2017 een brief naar de gemeenteraad met daarin de stand van zaken en een plan van aanpak tot medio 2018, richting nieuw raadsvoorstel kredietverlening nieuwbouw. Het college meldt dat het leggen de raad in juli 2018 een voorstel voorlegt “waarin het alternatief plan is uitgewerkt (inclusief de externe onderzoeken en adviezen – technisch, cultureel / programmering, exploitatie). Ook een kredietvoorstel is hier een onderdeel van. Om te komen tot het raadsvoorstel zijn door ons al diverse stappen genomen. Eén daarvan is de vaststelling van een Plan van Aanpak”. Het college meldt verder: “een belangrijk onderdeel van het Plan van Aanpak is de communicatie over de voortgang in de richting van uw raad. In de periode tot juli 2018 betrekken we u nauwgezet bij de stappen die we zetten om te komen tot het voorstel waarover u volgend jaar een besluit neemt. We informeren uw raad maandelijks over de voortgang. Of zoveel eerder als daar aanleiding voor is.” Het college heeft een onafhankelijk reviewboard opgericht, met daarin interne en externe deskundigen. Het college geeft ook aan dat het rekening zal houden met de door de Rekenkamercommissie uitgebrachte adviezen. “Uiteraard betrekken we deze waar mogelijk bij het voorstel waarover uw raad volgend jaar een besluit neemt.”

Vervolg rekenkameronderzoek

De Rekenkamercommissie is voornemens om – conform ons eerdere plan – in juni/juli 2018 ook het nieuwe raadsvoorstel voor de kredietverlening te bestuderen en de raad over de bevindingen te berichten.

2.3.3 Onderzoek Voorbereiding Invoering Omgevingswet

Op 24 augustus 2017 kondigden wij een onderzoek aan naar de invoering van de nieuwe Omgevingswet. Dit is een gezamenlijk onderzoek van de rekenkamer(commissie)s van Tilburg, Breda, Eindhoven, Oss en 's-Hertogenbosch.

Het onderzoek

De vijf rekenkamer(commissie)s willen inzicht geven in de stand van zaken van de invoering van de Omgevingswet in de vijf gemeenten. Zij willen handvatten/leerpunten formuleren voor de

betrokken gemeenteraden, vooral gericht op de aankomende bestuursperiode. Dit ter ondersteuning van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. De rekenkamer(commissie)s willen inzichtelijk maken hoe iedere gemeente zich op dit moment voorbereidt en in welke mate/wijze de raden in dit proces betrokken zijn.

Vraagstelling

De centrale vraagstelling is: Hoe ver zijn de gemeenten Tilburg, Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Breda en Oss in hun voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet en welke stappen zijn in deze gemeenten nog voorzien?

Bij beantwoording van de centrale vraagstelling staat het perspectief van de gemeenteraden centraal; Wat is de rol en de positie van de raad in dit transitieproces? Over welke strategische vraagstukken zullen de raden kaders willen/moeten gaan stellen? 2

Deelvragen zijn onder andere:

- Welk traject is in de gemeenten uitgezet richting de invoering van de Omgevingswet?
- Hoe is de rol en de positie van de gemeenteraad in de voorbereiding van de Omgevingswet? Op welk moment moet de raad stappen zetten?
- Welke verschillen en overeenkomsten zijn er in het invoeringstraject tussen gemeenten?
- Wat zijn de aandachts- en leerpunten voor de gemeenteraden?

Vervolg

Het onderzoek is eind 2017 uitgevoerd. In iedere gemeente is onder meer een panelgesprek met raadsleden georganiseerd. In februari 2018 wordt het onderzoek afgerond. De resultaten van het onderzoek worden zo spoedig mogelijk na de verkiezingen in 2018 aangeboden aan de nieuwe gemeenteraden van Eindhoven, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Breda en Oss. Het onderzoek levert onder meer een concrete handreiking op voor de gemeenteraden voor hun rol, positie en keuzes in de Omgevingswet in de komende raadsperiode.

2.3.4 Onderzoek Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor

Het onderzoek

In juni 2014 formuleerde het Rijk het 'Programma Hoogfrequent Spoorvervoer PHS Meteren – Boxtel'. In dit programma staat onder andere het voornemen van het Rijk beschreven om een deel van het goederenvervoer van de Brabantroute om te leiden via een route over de Betuwelijn met een afslag bij Meteren naar Boxtel. Met de afslag wordt de capaciteit van het spoor ten aanzien van het aantal goederentreinen aanzienlijk vergroot. Dit betekent echter ook dat een flink aantal meer goederentreinen langs het station 's-Hertogenbosch zullen komen.

De toename van het goederenvervoer is een actueel thema bij de betrokken inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. De goederentreinen leveren risico's op ten aanzien van gevaarlijke stoffen en leveren geluids- en trillingoverlast op voor omwonenden. De geluids- en trillingoverlast raakt de directe leefomgeving van de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. Daarnaast is het voor de inwoners onbekend hoe met de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen

omgegaan moet worden.

De gemeente is op dit dossier niet de partij die het beleid bepaalt en de keuzes maakt.

Daarentegen heeft de gemeente wel een belangrijke rol in de communicatie naar de betrokken inwoners over mogelijke risico's en de veiligheidsaspecten. Om deze reden heeft de Rekenkamercommissie van de gemeente 's-Hertogenbosch besloten te onderzoeken wat er (wat betreft het goederenvervoer van gevaarlijke stoffen per spoor) op de inwoners af komt, en wat er moet en kan gebeuren als er onverhoopt iets misgaat.

Onderzoeksdoel en -vragen

Dit onderzoek heeft de volgende vier doelen, namelijk:

1. Het concretiseren van de gevolgen van de toename van het goederenvervoer per spoor, voor de inwoners, bedrijven en instellingen dichtbij of verder weg van het spoor;
2. Het concretiseren van de handelingsperspectieven van inwoners, bedrijven en instellingen in bepaalde risico-situaties;
3. Het bieden van inzicht in de huidige situatie: wat ligt er al aan beleid, plannen, rollen, verantwoordelijkheden?
4. Trekken van lessen – indien mogelijk - uit de aanpak van andere partijen die ook verantwoordelijk zijn voor risicocommunicatie.

In het onderzoek wordt gekeken naar de communicatie richting inwoners over mogelijke risico's en de zogenaamde 'handelingsperspectieven' ("wat te doen als burger als het onverhoopt fout gaat?") van betrokken inwoners(groepen). Er wordt geanalyseerd hoe over de risico's van het goederenvervoer wordt gecommuniceerd; en waar de rollen en verantwoordelijkheden liggen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in welk beleid, welke concrete plannen, draaiboeken, verantwoordelijkheden, handelingsperspectieven er al vastliggen.

Er zijn tien onderzoeksvragen:

1. Welke ontwikkelingen zijn er met betrekking tot het spoorvervoer in de gemeente 's-Hertogenbosch en de regio?
2. Welke mogelijke risico's, concrete handelingsperspectieven en mogelijke andere gevolgen zijn er voor (a) inwoners, (b) bedrijven en (c) instellingen die wonen en werken langs het spoor?
3. Welke overheden en instanties zijn betrokken bij de risicobeheersing en –communicatie, welke rol hebben ze en waar liggen de verantwoordelijkheden?
4. Op welke wijze heeft de gemeente zich voorbereid op de toename van het spoorvervoer, wat betreft beleid, concrete (communicatie)plannen en draaiboeken die bij calamiteiten in werking worden gezet?
5. Op welke wijze wordt er over mogelijke risico's gecommuniceerd naar inwoners, bedrijven en instellingen langs het spoor?
6. Op welke wijze is dit vertaald naar mogelijke handelingsperspectieven en eventuele zelfredzaamheid voor inwoners, bedrijven en instellingen?
7. Met behulp van welke media wordt de informatie ontsloten? Zijn hierin risicocategorieën en mogelijke scenario's opgenomen?
8. Hoe is de samenwerking tussen gemeente en Veiligheidsregio op het gebied van risicocommunicatie georganiseerd?

9. Op welke wijze kan of moet de gemeenteraad betrokken zijn, gegeven de rollen en verantwoordelijkheden?
10. Hoe verhoudt de rol en verantwoordelijkheid van de raad zich tot die van andere betrokken overheden en hulpverleningsdiensten?

Vervolg

Het onderzoek is in het derde en vierde kwartaal van 2017 uitgevoerd. Naast een documentenanalyse zijn er gesprekken gevoerd met betrokken bestuurders, ambtenaren, een groep betrokken inwoners en raadsleden. Het onderzoek wordt binnenkort voor hoor en wederhoor aan het college voorgelegd en daarna openbaar gemaakt en naar de gemeenteraad gestuurd.

2.4 Overige ontwikkelingen en werkzaamheden in 2017

Ontwikkeling nieuwe huisstijl en website

Tot voor kort lifte de Rekenkamercommissie mee met de huisstijl van de gemeente. Omdat de Rekenkamercommissie onafhankelijk is en diezelfde gemeente 'onderzoekt' is dat niet altijd handig gebleken. Met een nieuwe huisstijl wil de commissie haar onafhankelijkheid benadrukken en de eigen identiteit neerzetten. De huisstijl wordt gebruikt voor de onderzoeksrapporten, brieven, mails en voor een eigen website, los van de gemeentelijke site. De nieuwe huisstijl is in 2017 ontwikkeld en wordt sindsdien gebruikt. De nieuwe website van de gemeente is in 2017 ontworpen, op basis van de nieuwe huisstijl. De website zal in het eerste kwartaal van 2018 online gaan.

Werving nieuwe voorzitter Rekenkamercommissie

Op 26 januari 2016 heeft de raad de heer Backus herbenoemd als voorzitter. Bij die gelegenheid heeft de heer Backus gemeld dat hij tot het einde van de huidige raadsperiode (maart 2018) voorzitter zou willen blijven. Hij ziet de nieuwe raadsperiode als een natuurlijk moment voor de start van een nieuwe voorzitter. De raad heeft hiermee ingestemd.

Het Presidium heeft op 12 oktober 2017 een selectiecommissie benoemd, bestaande uit twee leden namens het Presidium Ufuk Kâhya (voorzitter), Mike van der Geld, één lid namens de rekenkamercommissie, Yvonne Bouwman, en Erik Wouters als secretaris. Vervolgens is een externe wervingsprocedure gestart. De selectiecommissie heeft een kandidaat geselecteerd en voorgedragen bij het Presidium. De nieuwe voorzitter zal op 6 maart 2018 door de raad worden benoemd. De komst van een nieuwe voorzitter betekent voor zowel raad als rekenkamer een belangrijke verandering en de start van een nieuw tijdperk.

Veranderingen in lokale rekenkamerfunctie

In de vorige jaarverslagen meldden wij al dat de minister van BZK het initiatief heeft genomen om de bevoegdheden, werkwijze en organisatie van Rekenkamercommissies aan te passen. In juli

2015 stuurde de minister het 'Actieplan Lokale Rekenkamers' naar de Tweede Kamer¹. Zoals wij u al meldden, gaat dit vooral over het voornemen van de Minister om de zogenaamde 'rekenkamerfunctie' af te schaffen (zoals 's-Hertogenbosch en vele andere gemeenten) en wil hij voortaan alleen nog maar rekenkamers. Concreet zou dit voorstel van de minister betekenen dat alle raadsleden uit de rekenkamercommissies moeten. Raadsleden mogen op dit moment wettelijk geen lid zijn van rekenkamers; alleen van rekenkamercommissies.

Op het voornemen van de Minister volgden protesten van vele rekenkamers, de NVRR, de VNG, etc. Kern van de bezwaren is: gemeenteraden moeten zelf kunnen uitmaken hoe zij hun rekenkamerfunctie inrichten; dat moet niet van bovenaf worden opgelegd. Ondanks alle bezwaren heeft de Minister op 28 november 2016 zijn voornemen herhaald in een brief aan de Tweede Kamer. Het afschaffen van de rekenkamerfunctie zal nog in wetgeving moeten worden omgezet. De Gemeentewet moet worden aangepast. Met de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 en aansluitende formatie heeft dit traject stilgelegd. Het wachten is op eventuele actie van de nieuwe Minister van BZK.

De mogelijkheid bestaat dus nog steeds dat de beide raadsleden op termijn geen lid meer mogen zijn van onze Rekenkamercommissie. Wij houden u op de hoogte van de ontwikkelingen.

2.5 Wat heeft dat gekost?

De Rekenkamercommissie is bevoegd binnen een aan haar bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. Het budget is sinds de start van de Rekenkamercommissie op hetzelfde niveau.

Voor 2017 ging het om een werkbudget van circa € 88.800 voor het verrichten van onderzoek, presentiegelden van de externe leden en overige kosten (lidmaatschap NVRR, congres, representatie, e.d.). De begroting van de commissie bestaat naast het werkbudget uit de salariskosten van de secretaris en de verplichte overheadkosten.

Overzicht werkbudget per 31 december 2017

	Begroot 2017	Werkelijk 2017	Saldo
Onderzoekskosten	63.400	54.500	8.900
Presentiegelden	24.000	22.100	1.900
Overige	1.400	2.400	-1000
TOTAAL	88.800	79.000	9.800

De onderschrijding op de post 'Onderzoekskosten' wordt veroorzaakt door twee onderzoeken die in 2017 niet geheel afgerond konden worden en die begin 2018 worden opgeleverd.

¹ 34 000 VII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2015, Nr. 54

2.6 Vooruitblik op 2018

Het jaar 2018 wordt er een met veel veranderingen voor de Rekenkamercommissie. Naast de komst van de nieuwe voorzitter in maart 2018 markeren de raadsverkiezingen op 21 maart 2018 voor de Rekenkamercommissie een nieuwe start. Wij bereiden voor de nieuwe gemeenteraad een overdrachtsdocument voor. En wij nemen deel aan het inwerkprogramma van de nieuwe raad en zullen ons werk en onze rol toelichten op een van de introductieavonden. Wij zijn voornemens met alle nieuwe raadsfracties kennis te maken en suggesties op te halen voor het nieuwe onderzoeksprogramma. Dit nieuwe onderzoeksprogramma zal de Rekenkamercommissie in april 2018 opstellen en naar de gemeenteraad sturen.

Rekenkamercommissie rondt nog voor de verkiezingen twee onderzoeken af en stuurt deze naar de gemeenteraad:

- voorbereiding invoering Omgevingswet (samen met andere rekenkamers); en
- Risicocommunicatie Goederenvervoer per spoor.

Daarnaast werken wij in 2018 aan een verkenning van het onderwerp privacy. Deze verkenning starten wij eind januari 2018 op.

De nieuwe website van de Rekenkamercommissie komt in 2018 online.

De kans bestaat dat in 2018 kan de wetgeving rondom de lokale rekenkamerfunctie verandert. Zoals gezegd kan dit tot consequenties leiden voor de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch, bijvoorbeeld ten aanzien van de deelname van raadsleden. Indien nodig komen wij hier bij u op terug, al dan niet met nieuwe raadsbesluiten over de vorm en samenstelling van de rekenkamer.